

Allmenne føresegner for Ordning for hovudgudstenesta

Allmenne føresegner for Ordning for hovudgudstenesta er vedtekne av Kyrkjemøtet xxxxx. Dei skal brukast i samsvar med kongeleg resolusjon frå 13. oktober 2006 med heimel i § 16 i Kongeriket Noregs grunnlov frå 17. mai 1814. Om dispensasjon frå ordninga, jf. sak KM XX/2011.

- A Regelverk og definisjonar
- B Reglar for hovudgudstenesta
- C Reglar for fastsetjing av Lokal grunnordning
- D Avgjerdsamt

A Regelverk og definisjonar

1. Allmenne føresegner og Ordning for hovudgudstenesta er *det overordna regelverket* for hovudgudstenesta i Den norske kyrkja.

Hovudgudstenesta er gudstenester på søn- og helgedagar som biskopen har forordna skal vera hovudgudsteneste i kvart sokn, jf. § 3 i Tenesteordning for biskopar (TOB). Andre gudstenester på søn- og helgedagar enn dei biskopen har forordna, kan òg reknast som hovudgudstenester når kyrkjelyden gjer vedtak om det.

Regelverket gjeld for kvar hovudgudsteneste (jf. B) og for fastsetjing av den lokale grunnordninga for hovudgudstenester i kyrkjelyden (jf. C) og kven som har avgjerdsmakta for desse gudstenestene (jf. D). Regelverket skal sikra ei felles ramme for feiringa av hovudgudstenester i Den norske kyrkja.

Regelverket er utforma som

- Allmenne føresegner
- Liturgiteksten i Ordning for hovudgudstenesta
- Rubrikkar i Ordning for hovudgudstenesta

Regelverket er forpliktande for personar og organ med ansvar for gudstenestelivet i kyrkjelyden og kan berre gjerast unntak frå dersom ordninga sjølv og dei ulike ledda opnar for det. Biskopen kan etter søknad godkjenne at kyrkjelydar held fram med å bruka liturgiane frå 1920 og 1977, eller deler av dei, anten fast eller nokre gonger i året. Ei slik godkjenning kan ein få for inntil fire år om gongen. Soknemøtet skal få høve til å koma med sitt syn før soknerådet sender slik søknad. I kyrkjelydar som nyttar samisk språk, gjeld den liturgien som blir brukt i dag, til det ligg føre godkjende samiske omsetjingar av Ordning for hovudgudstenesta.

Regelverket gjeld frå den tid Kyrkjemøtet har fastsett.

2. *Allmenne føresegner* for hovudgudstenesta gjeld òg dåp. Reglar for dåp ligg føre i fullstendig form i innleiingsdelen til Ordning for dåp.

3. Allmenne føresegner kjem i staden for
I Felles rettleiing (Generalrubrikkar)
II Hovudgudstenester på søn- og helgedagar.

På sikt kjem dei òg til å erstatta heilt
III Andre gudstenester bundne av kyrkjeåret og
IV Andre gudstenester ubundne av kyrkjeåret,
slik det står i Gudstenestebok for Den norske kyrkja (Verbum 1996).
Kyrkjemøtet fastset nærare reglar om pkt. III og IV.

Allmenne føresegner kjem òg i staden for alt tidlegare regelverk i Forsøkssaker fastsette av Kyrkerådet frå 1995–2010, med dei generalrubrikkane, allmenne føresegnene og rubrikkane som høyrer med.

Det gjeld forsøkssaker vedtekne i KR 23/95 om

- dåpslys
- alternative kyrkjelydssvar og forbøner i ordninga Familiegudsteneste
- alternative forbøner i ordninga Høgmesse
- forsakinga i gudstenesta
- særskilt om nattverd
- val av salmar utanom Norsk salmebok

Vidare gjeld det

- sak KR 57/96 (KR 63/96) tillegg til Norsk salmebok (Salmer 1997)
- sak KR 16/02 plassering av dåp
- sak KR 17/02 bønner i konfirmasjonstida
- sak KM 10/04 / KR 21/05 regional godkjenning av liturgiske forsøk (mellombels delegasjon til biskopane)
- sak KR 66/05 Prøving av NT-05 i gudstenesta
- sak KR 24/06 Forbøn for Sametinget

4. Definisjonar

Liturg er ordinert prest eller ein annan person med fullmakt frå biskopen til å forretta gudstenester, og som har hovudansvaret for den enkelte gudstenesta.

Medliturg er alle som i tillegg til liturgen gjer liturgiske oppgåver i gudstenesta. Diakonen og kateketen har gudstenestlege funksjonar som er fastsette i eigne retningslinjer (jf. Retningslinjer for kateketens og diakonens gudstjenstlige funksjoner).

Kyrkjemusikar er kantoren eller organisten i kyrkjelyden. Ved enkeltgudstenester (jf. del B) er det tenestegjerande kyrkjemusikar og ved fastsetjing av lokal grunnordning (jf. del C) den fast tilsette kyrkjemusikaren.

Lokal grunnordning er dei reglane om utforming av hovudgudstenesta som soknerådet vedtek innanfor ramma av Ordning for hovudgudstenesta, og dei reglane som gjeld for denne ordninga (jf. C).

5. Allmenne føresegner gjeld både hovudgudstenesta og andre gudstenester som kyrkjelyden feirar, så sant dei handlar om det same.

B Reglar for hovudgudstenesta

1. Medlemmene i kyrkjelyden, både born, unge og personar med nedsett funksjonsevne, bør vera med å førebu og gjennomføra hovudgudstenesta. I gudstenesta skal det leggjast vekt på universell utforming.

2. Liturgen har ansvar for å leia førebuinga og gjennomføringa av hovudgudstenesta i samsvar med

- Ordning for hovudgudstenesta,
- Lokal grunnordning og
- ordinasjonslovnaden, slik det er gjort greie for i ordning for Vigsling til presteneste.

Liturgen har rett til å bestemma på alle andre område enn der andre har avgjerdsrett (jf. § 7 i Tjenesteordning for menighetsprester).

3. Tenestegjerande kyrkjemusikar har si oppgåve knytt til det musikalske innhaldet i gudstenesta. Han eller ho er ansvarleg for å førebu og gjennomføra eigne arbeidsoppgåver og skal i tillegg gje råd og rettleiing til andre som gjer musikalske oppgåver i gudstenesta.

4. Den avgjerdsmakta soknerådet har for hovudgudstenesta, gjeld vedtak i ramma av Lokal grunnordning.

5. Prestar ber alba og stola når dei gjer liturgiske handlingar i hovudgudstenesta. Om annan bruk av liturgiske klede, sjå Retningslinjer for liturgisk drakt.

Liturgen skal før gudstenesta sjå til at alt er lagt til rette for at dåp, forkynning, forbøn og nattverdfeiring kan skje på ein forsvarleg måte i den enkelte hovudgudstenesta, og at medliturg(ane) har fått nødvendig opplæring. Sjå Rettleiing s. 000.

Klokkaren eller den som har klokkarfunksjonen, ser til at altarbordet og utstyret som høyrer med, er reint og heilt, at dei bøkene som skal brukast, ligg på rette plassen, og at dei rette salmenummera er tilgjengelege for kyrkjelyden på fastsett måte. Klokkaren ser òg til at teleslynge og audiovisuelt utstyr verkar. Klokkaren kan ha eit koordinerande ansvar for andre medliturgar.

6. I hovudgudstenestene i kyrkjelyden skal hovudregelen vera at ein bruker salmar frå godkjende salmebøker eller frå salmedatabasen til Kyrkjerådet.

7. Kyrkjelyden står:

- under første og siste salmen
- under inngangsprosesjon
- under lesinga av evangelieteksten, medrekna hallelujavers
- under evangelieprosesjon
- under truedkjeninga

- under minning av dei døde
- under nattverdsliturgien frå prefasjonsdialogen og fram til utdelinga
- velsigninga
- under utgangsprosesjon

Spørsmålet om kyrkjelyden skal stå under andre salmar og eventuelt andre ledd enn dei som er nemnde ovanfor, blir avgjort i den lokale grunnordninga.

8. Plassering i kyrkjerommet

Når ein skal vurdera plasseringa av dei medverkande under gudstenesta, må ein ta omsyn til korleis kyrkja er utforma. For å visa at liturgen leier gudstenesta, bør han/ho ha ein synleg plass i koret eller nær altaret. Liturgen skal halda til her når han/ho ikkje har bestemte oppgåver.

Når medliturgen les bibeltekstar og bønner, er det vanleg å bruka lesepulten. Preika skal etter hovudregelen haldast frå preikestolen.

9. Fotografering, lyd- og biletopptak til bruk i offentleg samanheng kan berre skje med samtykke frå liturg og kyrkjemusikar på førehand.

10. Grunnstrukturen og hovuddelane i hovudgudstenesta er: **I. Samling, II. Ordet, III. Forbøn, IV. Nattverd og V. Sending.**

I særskilde høve kan ein vike av frå grunnstrukturen. Biskopen skal godkjenna avvika, og søknaden blir å senda tenesteveg.

Reglar som gjeld hovuddelane i gudstenesta, er utforma dels som rubrikkar til dei ulike ledda i Ordning for hovudgudstenesta eller som nedanfor:

I. Samling

Syndevedkjenninga kan koma anten i samlingsdelen eller i forbønsdelen. Soknerådet kan søkja biskopen om å få bruka godkjend ordning for skriftemål i hovudgudstenesta i staden for syndevedkjenning.

Når det gjeld dåp, sjå pkt. 7 i Ordning for hovudgudstenesta og i dåpsliturgien.

II. Ordet

Tekstlesinga skal hentast frå godkjend tekstbok for Den norske kyrkja. Evangelieteksten skal lesast i kvar hovudgudsteneste.

Preika blir halden over evangelieteksten eller annan preiketekst fastsett av Kyrkjerådet. Forteljingsteksten kan koma i staden for den oppsette preiketeksten. I særlege tilfelle kan liturgen preika over ein fritt vald bibeltekst.

III. Forbøn

Forbøna i gudstenesta bør vera lokalt forankra, og forbønsleiaren bør helst vera ein medliturg.

Ved utforminga av bønner bør ein leggja vinn på at språket er inkluderande.

IV. Nattverd

Liturgen leier nattverdfeiringa. Liturg som er ordinert prest, ber messehakel.

Brødet og vinen kan setjast på altaret eller på eit sidebord før gudstenesta eller berast inn når gudstenesta tek til, og setjast anten på altaret eller sidebordet. Liturgen har ansvar for at det er nok og eigna brød og vin til nattverden.

Nattverdsbrødet kan vera syra eller usyra brød. Brødet kan ein gje som oblat, eller bryta det frå eit felles brød. Av omsyn til personar med cøliaki bør det nyttast berre glutenfritt brød. Når det gjeld oblatane, skal dei vera glutenfrie.

Nattverdsvinen kan vera all slags rein, vanleg druevin – kvit eller raud. Ein kan òg bruka alkoholfri vin av alle slag. Soknerådet avgjer kva slags vin som skal brukast. Alkoholhaldig vin kan blandast med opp til 50 % vatn dersom soknerådet vedtek det.

Utdelinga kan skje ved knefall ved altarringen (felles eller kontinuerleg) og/eller ståande i andre delar av kyrkjerommet. Det vanlege under ståande nattverd er at kvar kommunikant tek med seg ein særkalk fram til utdelingsstaden og tek imot vinen i denne kalken.

Intinksjon (dypping) kan òg nyttast. Bruk av intinksjon blir avgjort av soknerådet i samband med den lokale grunnordninga.

Liturgen kan få hjelp av medliturg(ar), som er med både under førebuinga av måltidet og under utdelinga.

Liturgen avgjer kva for ei nattverdsbøn som skal nyttast, og leier denne bøna. : Liturgen skal alltid messa eller seia fram den innleiande prefasjonsdialogen og innstiftingsorda, helse kyrkjelyden under fredshelsinga og seia tilseiingsorda. Ein medliturg kan seia fram delar av nattverdsbøna. Ved utdelinga deler liturgen ut brødet.

Brød og vin som blir til overs etter utdelinga, skal takast hand om på ein verdig måte.

Nattverden er open for alle som er døypte.

Dei som kjem fram til nattverdsbordet og ikkje ønskjer å ta imot nattverden, blir velsigna med handspålegging eller krossteikning og velsigningsord av den som deler ut brødet (jf. ledd 19 i Ordning for hovudgudstenesta). Dei som ikkje ønskjer å ta imot nattverden, men som gjerne vil bli velsigna, kan visa det ved å leggja høgre handa på venstre skuldra.

Av pastorale og kyrkjelege omsyn kan presten i kyrkjelyden, etter at saka er lagd fram for biskopen, nekta ein person å gå jamleg til nattverd.

V. Sending

I hovudgudstenestene er det vanleg å bruka den aronittiske velsigninga, og alltid når ein feirar hovudgudstenesta som høgmesse.

Ein kan bruka postludium eller salme til avslutning (utgang).

11. Prosesjonar

Inngangs- og utgangsprosesjon

Dei som er med i prosesjonen, representerer heile kyrkjelyden. Medliturgane og eventuelle dåpsborn/dåpskandidatar med følgje kan vera med i inngangsprosesjonen.

Dersom ein bruker prosesjonskross, skal det alltid berast fremst i prosesjonen. Det same gjeld prosesjonslys, som ein ber ved sida av kvarandre litt bak prosesjonskrossen. I inngangsprosesjonen kan ein òg bera inn brødet og vinen, dåpsvatnet, tekstboka eller Bibelen og eventuelle gjenstandar som har med temaet i gudstenesta å gjera. Liturgen går sist.

Før prosesjonen kan liturgen be ei kort bøn saman med dei som deltek.

Inngangsprosesjonen kjem under preludiet/forspelet eller inngangssalmen.

Utgangsprosesjonen kjem under postludiet eller utgangssalmen. Liturgen bestemmer rekkjefølgja på dei som skal vera med i utgangsprosesjonen. Det er vanleg at kyrkjelyden følgjer prosesjonen ut av kyrkja.

Evangelieprosesjon

Evangelieprosesjon kan nyttast under evangelielesinga. Under evangelieprosesjonen syng kyrkjelyden halleluja- eller salmevers, eller det kan framførast musikk som passar.

Festprosesjon

Som festtog er prosesjon naturleg ved dei kyrkjelege høgtidene og på spesielle festdagar i kyrkjelyden, like eins ved konfirmasjon og vigslingshandlingar.

Biskopen, presten eller ein annan i prosesjonen ber ei kort bøn før prosesjonen byrjar å gå. Under festprosesjonen kan det vera ringing med alle klokkene eller kiming til prosesjonen kjem inn i kyrkjerommet.

Rekkjefølgja i ein større prosesjon blir gjerne ordna etter alder og kyrkjeleg stilling, til dømes med born og ungdom først og liturgen sist.

12. Bruk av lys

Brennande altarlys (og påskelys) symboliserer Kristi nærvær i kyrkjelyden. Det skal brukast berre kvite, levande lys. Etter gammal tradisjon i Den norske kyrkja har altaret to lysestakar, kvar med eitt lys. Er det fleire lysestakar, skal ein ta bort frå altaret dei som ikkje er i bruk under gudstenesta. Der interiøret i kyrkja gjer det naturleg, kan ein setja låge lys på eine kortsida av altaret, eller lysa kan stå til dømes i stakar på golvet.

Når andre lys i kyrkja skal tennast, til dømes etter lesing av spesielle tekstavsnitt og i samband med dåpen (dåpslys), bør elden til lystenninga koma frå altarlysa eller påskelyset etter den skikken som er i kyrkjelyden. Soknerådet gjer vedtak om bruk av dåpslys i samråd med prestane i kyrkjelyden. Meir utdjupande reglar finn ein under Retningslinjer for liturgisk inventar og utstyr.

Påskelyset skal brukast først og fremst under påskennattsgudstenesta. Det kan stå tent i altarområdet under alle gudstenestene i påsketida, til og med Kristi himmelfartsdag. Elles i året kan det stå ved døypefonten og brenna under dåpshandlinga.

Ein lyshaldar/lysglobe kan stå på passande stad i kyrkjerommet, gjerne i koret eller ved inngangen. Utforminga må vera tilpassa kyrkjerommet, og lyshaldaren/lysgloben må stå på ein brannsikker stad. Same korleis han er utforma, skal lyshaldaren/lysgloben ha eit lys som kan fungera som kristuslys. Bruken skal tilpassast lokal tradisjon. Meir utdjupande bruksreglar finn ein under Reglar for liturgisk inventar og utstyr.

13. Bruk av kyrkjeklokkene

Sjå Retningslinjer for bruk av kirkens klokker.

C Føresegner for fastsetjing av Lokal grunnordning

1. *Soknerådet* skal utarbeida forslag til *Lokal grunnordning* for gudstenestelivet i kyrkjelyden. Samanlikna med tidlegare føresegner får soknerådet såleis ei utvida avgjerdsrett over det lokale gudstenestelivet.

Dei vedtaka som soknerådet gjer her, skal nedfellast i ein samla vedtaksprotokoll.

Den lokale grunnordninga blir vedteken for ein fastsett periode, helst 2–4 år.

Soknerådet kan setja ned eit gudstenesteutval til å førebu og utarbeida forslag til vedtak. Dersom det blir sett ned eit gudstenesteutval, har soknepresten sete i utvalet som leiar av gudstenestelivet i kyrkjelyden, som fagperson i teologi og liturgikk, og i samsvar med ordinasjonslovnaden sin (jf. Ordninga for vigsling til prestatjeneste og Tjenesteordning for menighetsprester § 10 andre ledd)).

Kyrkjemusikaren har sete i gudstenesteutvalet ut frå ansvaret med å leia det kyrkjemusikalske arbeidet i kyrkjelyden og som fagperson i liturgikk og kyrkjemusikk. (Når det gjeld kantor, sjå pkt. 9 i ordning for Vigsling til kantor og § 2 i Tenesteordning for kantor.)

Før den lokale grunnordninga blir endeleg fastsett, skal prest, kyrkjemusikar, kateket, diakon og andre tilsette i kyrkjelyden som er involverte i gudstenestearbeidet, få høve til å koma med sitt syn på forslaget. Deretter skal forslaget leggjast fram for *soknemøtet* til drøfting og fråsegn.

Vedtaket i soknerådet om Lokal grunnordning skal sendast tenesteveg til biskopen, som godkjenningmyndighet (jf ToB § 4). Til saka skal det òg liggja ved fråsegnar frå soknemøtet, frå eit eventuelt mindretal i soknerådet og eventuelt frå soknepresten.

Den lokale grunnordninga som soknerådet vedtek, skal gjerast tilgjengeleg for kyrkjelyden og er å rekna som ei bindande ordning. Hovudgudstenestene i kyrkjelyden skal planleggjast og gjennomførast i samsvar med den lokale grunnordninga.

2. I Lokal grunnordning skal det gjerast vedtak om høgmesse og om andre typar hovudgudstenester. Med andre typar hovudgudstenester er meint hovudgudstenester som kyrkjelyden bruker å feira, og som har ein eigen profil eller eit lokalt særpreg som gjer dei lette å kjenna att.

Soknerådet fastset ulike typar hovudgudstenester innanfor ramma av Ordning for hovudgudstenesta med rubrikkar. Det kan òg brukast liturgisk materiale frå tidlegare

ordningar godkjent til bruk i Den norske kyrkja, så som ordning for Forenkla høgmesse, Preikegudsteneste osv., der Ordning for hovudgudstenesta opnar for det.

Desse elementa skal vera med i alle hovudgudstenester:

- Salmar
- Inngangsord
- Samlingsbøn
- Syndevedkjenning
- Tekstlesing (evangelium)
- Preike
- Truvedkjenning
- Forbøn
- Fadervår
- Velsigninga

Normalt skal det feirast nattverd i hovudgudstenesta.

3. Når ein skal fastsetja dei ulike typane hovudgudsteneste, skal det vera tydeleg kva som er fast, og kva som er skiftande. Dei vedtaka ein gjer, blir rammene for feiringa av hovudgudstenesta. Der det er naturleg, kan ein bruka andre språk i enkeltledd.

Lokalt utforma samlingsbøn og syndevedkjenning som skal brukast fast i gudstenesta, skal sendast tenesteveg til biskopen, som tilsynsorgan jf ToB § 1).

Kyrkjelydar som ligg i forvaltningsområdet for samisk språk, pliktar å bruka samisk språk i gudstenestelivet. Dette må innarbeidast i Lokal grunnordning.

Soknerådet kan gjera vedtak i desse spørsmåla:

- utforming av førebuingdelen til gudstenesta (jf. ledd 1 i Ordning for høgmessa)
- kva samlingsbøner som skal brukast til kva type gudsteneste
- plassering og val av syndevedkjenning(ar) til kva type hovudgudsteneste
- velja variantar av Kyrie og Gloria
- bestemma om og eventuelt når ein skal bruka dagens bøn
- kor mange tekstlesingar i dei ulike typane hovudgudsteneste
- bruk av den apostoliske og/eller den nikenske truvedkjenninga ved høgtider og andre gudstenester
- om det skal vera kunngjeringar i gudstenesta – i byrjinga av forbønsdelen eller annan stad
- velja forbøner og kyrkjelydssvar
- om ein skal bruka ordninga med å minnst dei døde etter forbøna
- plassering (i forbønsdelen eller nattverdsdelen) og måtar å samla inn takkofferet på
- velja takkofferformål
- frambering av nattverdsgåvene
- velja druevin, kvit eller raud, alkoholfri eller alkoholhaldig (jf. ledd 4 i B10 Nattverd)
- bruk av syra eller usyra brød/oblat
- utdelingsstad ved nattverden (ved altarringen eller annan stad i kyrkjerommet)
- utdelingsform ved nattverden, (jf. ledd 4 i B10 Nattverd)
- tekstform i Fadervår
- bruk av del to i fredshelsinga

- bruk av dåpslys
- bruk av kyrkjeklokkene (jf. B 13)
- om kyrkjelyden skal sitja eller stå under andre salmar enn den første og siste

Liturgisk musikk

- velja liturgisk musikk til ledda:
Kyrie, Gloria, Halleluja, Credo, kyrkjelydsvar, Helsing (Sursum corda), Heilag (Sanctus), Fadervår, Du Guds Lam (Agnus Dei), Velsigninga
- bruk av ulike litani
- truedkjeninga (om ho skal lesast og/eller syngjast)
- Fadervår (om det skal lesast og/eller syngjast)

4. I den lokale grunnordninga set ein opp retningslinjer for hovudgudstenestene i årsplanen for kyrkjelyden, etter den forordninga som kjem frå biskopen. Her bestemmer ein
- kor ofte ein skal feira dei ulike typane hovudgudsteneste i dei ulike kyrkjene
 - i kva for ei kyrkje ein skal feira dei særskilde høgtidsdagane, eventuelt veksla frå år til år
 - korleis ein skal integrera trusopplæringa i kyrkjelyden i gudstenestefeiringa
 - korleis ein skal ta omsyn til dei planane kyrkjelyden har på andre område, til dømes når det gjeld diakoni, kyrkjemusikk og misjon

Soknepresten leier arbeidet med å utarbeida års- eller halvårsplan i samarbeid med resten av staben. Planen skal sendast til soknerådet til godkjenning.

I kyrkjer der det ikkje blir halde høgtidsgudsteneste på 1. dagar, kan høgtidsgudstenesta leggjast til 2. dag.

5. I Lokal grunnordning skal det gjerast vedtak som gjeld dåp i hovudgudstenesta:

- kor ofte det skal vera dåp i hovudgudstenester
- eventuelle reglar for kor mange dåpsborn/dåpskandidatar i ei og same gudstenesta
- plassering av dåpen i gudstenestestrukturen

6. I Lokal grunnordning skal det gjerast vedtak som gjeld praktiske spørsmål:

- bruken av kyrkjerommet før, under og etter gudstenesta
- bruken av medliturgar og andre som hjelper til
- eventuell bruk av liturgiske klede for ikkje-vigsla medliturgar
- bruken av prosesjonar, prosesjonskross, prosesjonslys
- retningslinjer for privat fotografering, lyd og bilettopptak under gudstenesta, jf. B 9 om godkjenning for offentlege opptak.
- andre faste rutinar ut frå lokalt særpreg og behov

D Avgjerdsomt

1. Soknerådet vedtek Lokal grunnordning og sender henne om prosten og til biskopen. Biskopen ser til at den lokale grunnordninga er i samsvar med Ordning for hovudgudstenesta,

og melder tilbake til soknerådet. Som tilsynsorgan kan biskopen krevja endringar og koma med nærare rettleiing om gudstenestelivet i kyrkjelyden.

Dersom soknerådet vedtek fleire gudstenester i Lokal grunnordning enn dei som er forordna, må eventuelle økonomiske plikter vera avtala med vedkomande styremakt (bispedømmeråd og/eller fellesråd).

2. Soknemøtet avgjer språk og målform for hovudgudstenesta, også om det i nokre gudstenester skal brukast eit anna språk eller ei anna målform. Soknemøtet avgjer òg val av godkjend salmebok (jf. § 11 i kl.).

Soknemøtet skal bli høyrd før fastsetjing av Lokal grunnordning blir send til biskopen. Det same gjeld dersom soknerådet ønskjer å søkja biskopen om å få bruka tidlegare liturgiar (jf. A 1). Soknemøtet skal òg bli høyrd om endring av tidspunkt for hovudgudstenesta (jf. D 1).

3. *Biskopen* fører tilsyn med at dei kyrkjelege råda i bispedømmet gjer arbeidet sitt i lojalitet med den evangelisk-lutherske læra (§ 1 tredje leddet i TOB). Biskopen ser til at prestane forvaltar sakramenta, forkynner og sjølv lever i samsvar med den kristne trua slik ho er uttrykt i vedkjenninga og ordningane i kyrkja vår (§ 1 andre leddet i TOB).

Biskopen fastset gudstenester i soknekyrkjene i bispedømmet (jf. § 3 i TOB). Det inneber blant anna at biskopen bestemmer kor mange gudstenester det skal vera i kvar kyrkje, og tidspunktet for dei fastsette hovudgudstenestene. Dessutan utøver biskopen den makta biskopen har etter reglane for liturgien (§ 4 i TOB).

4. *Liturgen* har det overordna ansvaret med å førebu og gjennomføra den enkelte gudstenesta. Det skal leggjast stor vekt på felles planlegging av gudstenestene i kyrkjelyden. Er det usemje om noko som gjeld ei gudsteneste, skal liturgen ta avgjerd innanfor ramma av Ordning for hovudgudstenesta og den lokale grunnordninga.

Liturgen avgjer val av:

- inngangsord
- lovnadsord etter syndevedkjenninga
- annan predikant enn liturgen sjølv
- preikeform
- nattverdsbøn

Dei medliturgane som hjelper til med å dela ut nattverd, skal normalt ha oppnådd religiøs myndigalder. Soknepresten er godkjenningssinstans.

Kyrkjemusikaren skal gi rettleiing og råd om dei musikalske uttrykka. Oppgåvene til kyrkjemusikaren er regulerte av den arbeidsomtalen som høyrer til stillinga. Oppgåvene og ansvaret til kantoren er regulerte av arbeidsomtalen og tenesteordninga for kantor.

Dei gudstenestelege funksjonane til *kateket* og *diakon* er regulerte av dei retningslinjene som er utarbeidde for dei.

6. Kyrkjerådet kan gje nærare presiseringar av Allmenne føresegner. Kyrkjerådet gjer vedtak om Liturgiske forsøkssaker.

